

Broj: Ž-BL-06-736/23
Dana, 29. januara 2024. godine

Broj: P-35/24

Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH
Braće Fejića bb
88 000 Mostar

JP Željeznice FBiH d.o.o. Sarajevo
Generalna direkcija
Musala br.2
71000 Sarajevo

TRANSPARENCY INTERNATIONAL BiH
Krfaska 64
78 000 Banja Luka

PREPORUKA

Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine
povodom žalbe *Transparency International BiH*

I – UVOD

Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ombudsmen Bosne i Hercegovine), dana 30. novembra 2023. godine, obratila organizacija *Transparency International BiH* (u daljem tekstu: podnosilac žalbe), povodom zaštite određene kategorija lica koja žele konkurisati na radna mjesta u željezničkoj industriji od diskriminatornog tretmana.

Podnosilac žalbe navodi da je cilj obraćanja Ombudsmenu Bosne i Hercegovine ujednačavanja pravnih normi koji regulišu željeznički saobraćaj u Bosni i Hercegovini.

Podsjećanja radi, podnosilac žalbe se prethodno obratio Ombudsmenu Bosne i Hercegovine sa prijedlogom da se zaštiti određena kategorija lica koja žele konkurisati na radna mjesta u željezničkoj industriji Republike Srpske od diskriminatornog tretmana. Tom prilikom, a nakon provedenog postupka istrage Ombudsmen Bosne i Hercegovine je uputio preporuku Ministarstvu saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznicama Republike Srpske a.d. Doboj:

1. Da Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske preispita odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja 646.
2. Da Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj usklade svoje postupanje sa nalazima iz ove Preporuke i otklone diskriminatoran tretman pojedinih kategorija lica.

3. Da u roku od 30 dana Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj obavijeste Instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.

Podnosilac žalbe, u daljem tekstu, ističe da su pravni savjetnici njegove organizacije pažljivo analizirali i odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika izvršne službe i radnika koji organizuju, nadziru i kontrolišu rad u željezničkom sistemu BiH („SI. glasnik FBiH“, br. 27/16) (u daljem tekstu Pravilnik), a koji je mjerodavan u željezničkom saobraćaju u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Prema tvrdnjama podnosioca žalbe, navedenim Pravilnikom definisano je da se stručni ispit sastoji iz teorijskog i praktičnog dijela i da se istim utvrđuje znanje kandidata za samostalno vršenje poslova i zadataka određenog zanimanja, te da se stručni ispit polaže pred komisijom koju formira poslodavac. Osim toga, podnosilac žalbe ističe da se obratio JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo i JP Željeznice FBiH d.o.o. Sarajevo te tražio dostavljanje informacija o raspisanim javnim oglasima za stručno osposobljavanje za samostalan rad prema odredbama Pravilnika u periodu od 2018. godine do danas, kao i informaciju o raspisanim javnim oglasima za prijem u radni odnos na u periodu od 2018. godine do danas. Podnosilac žalbe napominje da je iz odgovora navedenih pravnih subjekata, jasno navedeno da u periodu od 2018. godine do danas nisu raspisivani javni oglasi za stručno osposobljavanje za samostalan rad prema odredbama Pravilnika. Takođe, JP Željeznice FBiH u svom odgovoru su navele da posjedovanje navedenog ispita nije uslov za zasnivanje radnog odnosa. Ipak, podnosilac žalbe zaključuje, da ukoliko se analiziraju dostavljeni javni oglasi za prijem u radni odnos na neodređeno i određeno vrijeme u traženom periodu, vidljivo je da je u svakom od kandidata tražen položen stručni ispit, a prema odredbama Pravilnika.

Podnosilac žalbe smatra da iz toga jasno proizilazi da kandidati koji imaju tražene obrazovne kvalifikacije za rad na željeznici, mogu konkurisati na javni oglas za prijem u radni odnos samo ako imaju položen stručni ispit po Pravilniku, a da bi položili stručni ispit, moraju da prođu obuku kod poslodavca i polažu ispit pred komisijom koju imenuje poslodavac i u konačnici uvjerenje o položenom stručnom ispitu izdaje im poslodavac.

S tim u vezi, podnosilac žalbe dolazi do zaključka da svi oni koji imaju tražene obrazovane kvalifikacije nemaju mogućnost za osposobljavanje za samostalan rad i za polaganje stručnog ispita i zasnivanje radnog odnosa u JP Željeznice FBiH d.o.o. Sarajevo, kao jedinom preduzeću koje obavlja željeznički saobraćaj Federaciji Bosne i Hercegovine, „iz razloga što navedeno preduzeće ne raspisuje javne oglase za stručno osposobljavanje za samostalan rad prema odredbama Pravilnika, dok prilikom raspisivanja javnog oglasa za prijem u radni odnos traži od kandidata da imaju položen stručni ispit“.

Osim toga, podnosilac žalbe iznosi sljedeće:

„...Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini („SI. glasnik BiH“, br. 59/09, 66/16) u članu 6. definisano je da se zakon primjenjuje na postupanje svih javnih tijela na nivou države, entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, opštinskih institucija i tijela, te pravnih lica sa javnim ovlaštenjima, kao i na postupanje svih pravnih i fizičkih lica, u svim a posebno u sljedećim oblastima života:

a) zapošljavanja, rada i radnih uslova, uključujući pristup zaposlenju, zanimanju i samozapošljavanju kao i radne uslove, naknade, napredovanja u službi i otpuštanja sa posla,

e) obuke, uključujući početno osposobljavanje i stalno stručno usavršavanje, sve vrste i sve niveoe profesionalnog usmjeravanja, naprednog stručnog usavršavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije, uključujući i sticanje praktičnog radnog iskustva.

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine u članu 2. stav 2. tačka b) garantuje da svi građani uživaju politička prava: da učestvuju u javnim poslovima i da imaju jednak pristup javnim službama.

Iz svega navedenog proizilazi da JP Željeznice FBiH d.o.o. Sarajevo prilikom provođenja konkursnih procedura krše odredbe Zakona o zabrani diskriminacije, tako što ne onemogućavaju početno osposobljavanje i ograničavaju pristup zaposlenju na taj način vršeći diskriminaciju svih kandidata koji nemaju položen stručni ispit po Pravilniku, jer ne raspisuju javne oglase za stručno

osposobljavanje za samostalan rad, dok prilikom raspisivanja javnih konkursa za prijem u radni odnos od kandidata kao poseban uslov traže položen stručni ispit kod poslodavca, te naj tačin pogoduju određenoj skupini kandidata

Ovakvo postupanje je posebno zabrinjavajuće iz razloga što su JP Željeznice FBiH d.o.o. Sarajevo jedino preduzeće koje obavlja željeznički saobraćaj na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Zbog toga osposobljavanje i obuka za ovu vrstu posla se jedino može vršiti u Željeznicama FBiH d.o.o. Sarajevo i apsolutno nigdje drugdje, te su kandidati zbog toga u nezavidnom položaju jer ne mogu da zaposle na Željeznicama bez položenog stručnog ispita, a takođe ne mogu da se obučavaju na Željeznicama i polažu stručni ispit kod poslodavca jer isti ne objavljuje javne pozive za stručno osposobljavanje za samostalan rad.“

Nastojeći da svoje navode potkrijepi primjerom iz prakse, podnosilac žalbe dodaje:

„Da bi bolje razjasnili specifičnost ovog problema, a samim tim predložili i eventualno rješenje u kratkim crtama ćemo obrazložiti kako je oblast zapošljavanja kadrova regulisana u JP Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo. Naime, aerodrom „Sarajevo“ prilikom raspisivanja javnih oglasa za prijem u radni odnos od kandidata kao poseban uslov, za određena radna mjesta, traži da dostave potvrdu o završenom programu stručnog usavršavanja. Međutim, JP Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo je dana 21.10.2021. godine raspisalo Javni poziv za školovanje kadrova za obavljanje poslova i zadataka prihvata i otpreme putnika u Sektoru saobraćaja i usluga u zračnom saobraćaju (maksimalno 45 polaznika) i školovanje kadrova za obavljanje poslova i zadataka tehničkog prihvata i otpreme zrakoplova i stvari (maksimalno 45 polaznika), te na taj način aerodrom „Sarajevo“ u okviru svog Centra za obuku stručnog osoblja dalo mogućnost svim zainteresovanim kandidatima za stručno usavršavanje i osposobljavanje, odnosno u konačnici mogućnost zasnivanja radnog odnosa.“

S tim u vezi, podnosilac žalbe smatra da je navedeno postupanje odgovorne strane u koliziji sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju pomenutu oblast, te traži intervenciju institucije Ombudsmena po ovom pitanju.

Navodi iz ove žalbe razmatrani su o okviru Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 19/02, 35/04, 32/06 i 61/23) i Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).

Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uspostavljena je s ciljem promovisanja dobre uprave i vladavine prava, te prati rad i aktivnosti institucija i javnih organa Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i drugih nivoa vlasti, s ciljem zaštite osnovnih prava i sloboda građana u skladu sa odredbama Zakonu o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

II – POSTUPAK ISTRAGE

Po prijemu i registraciji žalbe, Institucija Ombudsmena se, dana 8. decembra 2023. godine, obratila organu koji je u inicijalnom podnesku podnosioca žalbe označen kao odgovoran, odnosno kao odgovorna strana označeno je Javno preduzeće Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu: Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine), i to u skladu sa članom 22. Pravila postupka.

Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine u dostavljenom Izjašnjenju broj: 1-22795-1/2023 od 28. decembra 2023. godine ističu kako su navodi podnosioca žalbe u cijelosti neosnovani iz razloga što isti pogrešno tumači propise koji se odnose na stručno osposobljavanje radnika izvršne službe. U svom Izjašnjenju, Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine ne negiraju činjenicu da nisu nikada raspisivale javne konkurse za stručno osposobljavanje za samostalan rad prema odredbama Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika izvršne službe i radnika koji organizuju, nadziru i kontrolišu rad u željezničkom sistemu. Kao razlog prethodno navedenom, odgovorna strana ističe da posjedovanje pomenutog ispita nije uslov za zasnivanje radnog odnosa.

U prilog pomenutim tvrdnjama Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine ističu, sljedeće:

„Javnim oglasima je predviđeno da kandidat dostavi između ostalog Uvjerenje o položenom stručnom ispitu 646 odnosno Atest CO-2 (ukoliko kandidat isto posjeduje) i to samo za pozicije - radna mjesta za koje se položen stručni ispit 646 ili Atest CO-2 traže. Dakle, posjedovanje navedenog stručnog ispita od strane kandidata nije eliminatoran faktor prilikom apliciranja na javne konkurse koje raspisuje JP ŽFBiH d.o.o. Sarajevo, obzirom da će kandidatima koji ne posjeduju navedeni ispit JP ŽFBiH d.o.o. Sarajevo omogućiti polaganje navedenog ispita ukoliko zasnaju radni odnos.“

Takođe, odgovorna strana nastojeći da bliže odredi ovakve situacije, dodaje.

„U skladu sa utvrđenim uslovima javnog konkursa, ukoliko kandidat koji bude izabran nema prethodnog radnog iskustva, odnosno ne dostavi Potvrdu/Uvjerenje o radnom iskustvu ili ne posjeduje uvjerenje o položenom stručnom ispitu po Pravilniku 646, izabranim kandidatima će biti omogućeno da se stručno osposobe na način da će sa istim biti zaključen ugovor o radu za vrijeme trajanja pripravničkog staža uz obavezu polaganja stručnog ispita po Pravilniku 646. Kandidati koji se prime u radni odnos po javnom konkursu na radnom mjestu za koji je potrebno posjedovanje stručnog ispita po Pravilniku 646, samostalno obavljaju poslove i radne zadatke tek nakon što se stručno osposobe i polože odgovarajući stručni ispit u skladu sa odredbama Pravilnika 646.“

Na kraju, Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine zaključuju:

„Iz svega gore navedenog proizilazi da je neosnovana tvrdnja podnosioca žalbe da JP ŽFBiH d.o.o. Sarajevo krše odredbe Zakona o zabrani diskriminacije prilikom provođenja konkursnih procedura, te da ne omogućava početno osposobljavanje i ograničava zaposlenje na način da vrši diskriminaciju kandidata koji nemaju položen stručni ispit po Pravilniku.“

U prilog svojim tvrdnjama, Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine su dostavile kopije sljedećih dokumenata:

1. Izjašnjenje Ombudsmenu BiH broj: 1-22795-1/2023 od 28. decembra 2023. godine;
2. Informacije Transparency Internationa-ul BiH broj: 1-10666-1/2023 od 14.06.2023. godine;
3. Javni konkurs od 16.06.2022. godine;
4. Javni konkurs od 31.12,2022. godine.

Institucija Ombudsmena je, dana 11. januara 2024. godine, podnosiocu žalbe uputila Izjašnjenje na komentar, koji je podnosilac žalbe dostavio dana 23. januara 2024. godine. U svom Komentaru broj: 02-04(6228), podnosilac žalbe ne negira tvrdnju Željeznica Federacije Bosne i Hercegovine da pozitivni propisi ne sadrže obavezu odgovorne strane da raspisuju javni oglas za stručno osposobljavanje za samostalan rad kandidata za zasnivanje radnog odnosa. Dalje, podnosilac žalbe dodaje da navedeni pozitivni propisi takođe ni ne zabranjuju Željeznicama Federacije Bosne i Hercegovine da raspisuju predmetne javne oglase. Podnosilac žalbe zatim ponovo ukazuje na kršenje odredaba Zakona o zabrani diskriminacije BiH prilikom provođenja konkursnih procedura i to tako što Željeznice Fedracije Bosne i Hercegovine onemogućavaju početno osposobljavanje i ograničavaju pristup zaposlenju na taj način vršeći diskriminaciju svih kandidata koji nemaju položen stručni ispit po Pravilniku 646, jer ne raspisuju javne oglase za stručno osposobljavanje za samostalan rad, dok prilikom raspisivanja javnih konkursa za prijem u radni odnos od kandidata kao poseban uslov traže položen stručni ispit kod poslodavca što je vidljivo iz raspisanih javnih konkursa. Osim toga, podnosilac žalbe dodaje da te naj način pogoduje određenoj skupini kandidata.

Takođe, podnosilac žalbe se pita: *„na koji način i gdje su obučeni i osposobljeni za samostalan rad svi radnici koji rade na Željeznicama Federacije Bosne i Hercegovine a kojim je uslov za zasnivanje radnog odnosa bio položen stručni ispit po Pravilniku 646, ako Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine kao što su i naveli u svom Izjašnjenju na raspisuju javne oglase za stručno osposobljavanje za samostalan rad prema odredbama Pravilnika 646, a prilikom raspisivanja javnog konkursa za zasnivanje radnog odnosa kao jedan od uslova traže položen stručni ispit po Pravilniku 646.“*

Podnosilac žalbe podsjeća da odgovorna strana zanemaruje činjenicu da stručni ispit po Pravilniku 646 kandidati mogu položiti na način da moraju da prođu obuku kod poslodavca i polažu ispit pred komisijom koju imenuje poslodavac i u konačnici uvjerenje o položenom stručnom ispitu izdaje im poslodavac. Isto tako, podnosilac žalbe podsjeća da su Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine jedino javno preduzeće koje obavlja željeznički saobraćaj u Federaciji Bosne i Hercegovine pa samim tim i jedini poslodavac kod kojeg se može polagati predmetni ispit.

Dalje, podnosilac žalbe osporava tvrdnju Željeznica Federacije Bosne i Hercegovine da predmetni ispit „nije eliminatoran faktor“ i smatra je neutemeljenom, i to zasniva na tvrdnjama odgovorne strane da ukoliko kandidat koji nema položen ispit po Pravilniku 646 konkuriše za jednu od pozicija za koju se traže posjedovanje Uvjerenje o položeno stručnom ispitu, tek ukoliko zasnjuje radni odnos biće mu omogućeno polaganje navedenog ispita. To prema tumačenju podnosioca žalbe znači, da ukoliko na isti konkurs se prijavi kandidat koji već ima položen ispit po Pravilniku 646 JP ŽFBiH će zasnovati radni odnos sa ovim kandidatom, te samim tim onemogućiti zasnivanje radnog odnosa kandidatu bez položenog predmetnog ispita i samim tim mu onemogućiti polaganje istog tog ispita te ga dovesti u nepovoljnih položaj u odnosu na sve naredne konkurse za zasnivanje radnog odnosa.

Podnosilac žalbe zaključuje svoj komentar na sljedeći način.

„...S obzirom da su Željeznice FBiH jedino preduzeće koje obavlja željeznički saobraćaj u Federaciji Bosne i Hercegovine, te da isto nikada nije raspisivalo javne oglase za stručno osposobljavanje i usavršavanje i ukoliko isto planira da nastavi sa takvom praksom i u budućnosti, a što proističe iz Izjašnjenja, možda razlog odlaska radnika i budućih radnika upravo ovakav stav i postupanje Željeznica te možda je budućim radnicima jedini opcija za zaposlenje u željeznicama u okruženju ili Evropi...“

Na kraju, podnosilac žalbe moli Instituciju Ombudsmena za intervenciju po ovom predmetu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su po prijemu Komentara podnosioca žalbe na Izjašnjenje JP Željeznice Federacije BiH d.o.o. Sarajevo donijeli zaključak da postoji dovoljno dokaza uz pomoć kojih bi mogli utvrditi postojanje činjenica relevantnih za ovaj predmet.

III – RELEVANTNO PRAVO

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; Protokol br. 12 uz Konvenciju

Član 1.

Opšta zabrana diskriminacije

1. Uživavanje svih prava utvrđenih zakonom osigurano je bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.

2. Nikog nijedan organ vlasti ne smije diskriminirati ni po kojem osnovu, kao što je navedeno u stavu 1.

Ustav Bosne i Hercegovine

Član II/1.

Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda...

Član II/2.

Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Član II/4.

Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Zakon o zabrani diskriminacije

Član 2.

(Diskriminacija)

(1) Diskriminacijom će se, u smislu ovog zakona, smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditet, starosna dob, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

(2) Zabrana diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, i u javnom i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima, te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga.

Član 7.

(Centralna institucija za zaštitu od diskriminacije)

(1) Centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsmen Bosne i Hercegovine).

Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Član 1.

1. Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine je nezavisna institucija uspostavljena u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, kako je zajamčeno posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku tog Ustava koja će s tim u vezi nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i distrikta Brčko, u skladu sa odredbama ovog Zakona.

Član 2.

1. Institucija će razmatrati predmete koji se odnose na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od strane bilo kojeg organa vlasti u Bosni i Hercegovini.

2. Institucija će djelovati po prijemu žalbe ili ex officio...

VI – Obaveza saradnje sa Ombudsmenom

Član 25.

Organi vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su Instituciji pružiti odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole.

IX – Preporuke

Član 32.

1. Ombudsmen može dati preporuke organima vlasti u Bosni i Hercegovine u cilju usvajanja novih mjera...

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

II – LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE

A. OPĆE ODREBE

Član 2.

(2) Svi građani uživaju:

a) pravo na osnivanje i pripadanje političkim partijama; i

b) politička prava: da učestvuju u javnim poslovima; da imaju jednak pristup javnim službama; da biraju i da budu birani.

IV – NALAZ I MIŠLJENJE OMBUDSMENA

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ističu da diskriminacija ne predstavlja prosto pravljenje razlike, već je riječ o njenom negativnom, odnosno pežorativnom smislu: diferencijacija koja ne odgovara stvarnoj razlici, već stavlja jednu kategoriju lica u lošiju poziciju od one koju zaslužuju. Dakle, zabrana diskriminacije ukazuje na kriterijume diferencijacije (različitog tretmana) koji nisu dozvoljeni. Ovdje se misli na opštu zabranu diskriminacije predviđenu članom 1. Protokola 12. uz Evropsku konvenciju. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, prilikom ocjene konkretnog slučaja, primijenili test uspostavljen u judikaturi Evropskog suda za ljudska prava:

1. Da li je postojala razlika u postupanju prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama – ili neuspjeh da se drugačije postupa s osobama u relevantno različitim situacijama?

2. Ako je tako, da li je takva razlika – ili nepostojanje razlike – objektivno opravdana?

Posebno: (a) Slijedi li ona legitiman cilj? i (b) Da li su upotrijebljena sredstva razumno srazmjerna cilju koji se želi postići?

U konkretnom slučaju, utvrđuje se da Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine postupaju različito prema istim kategorijama lica prilikom prijema u radni odnos. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da bi takvo postupanje bilo objektivno opravdano ukoliko se omogućće uslovi za stručno osposobljavanje i polaganje stručnog ispita lica koja žele konkurisati na radna mjesta u industriji željezničkog saobraćaja u Federaciji Bosne i Hercegovine. To bi se moglo uklopiti u zahtjev legitimnog cilja, te bi upotrijebljena sredstva (u konkretnom slučaju, posebni uslovi konkursa) bila srazmjerna sa legitimnim ciljem koji se želio postići. Međutim, ukoliko takvih uslova nema, ne može se govoriti o objektivnoj opravdanosti različitog postupanja. Na osnovu toga, ombudsmeni Bosne i Hercegovine ustanovljavaju povredu člana 1 Protokola br. 12 uz Evropsku konvenciju, člana II/4 Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 2 Zakona o zabrani diskriminacije.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine kao ključnu faktor u predmetu naglašavaju činjenicu da Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine ne negiraju da nisu nikada raspisivale Javne konkurse za stručno osposobljavanje radnika. Osim toga, nesporna je činjenica da pozitivni zakonski propisi ne nalažu tu obavezu. Ipak, jasno je i da je prilikom raspisivanja javnog konkursa za zasnivanje radnog odnosa jedan od uslova tražen i stručni ispit po Pravilniku 646 i to na način koji ostavlja mogućnost za pojavu diskriminacije. Naime, lišenost mogućnosti polaganja stručnog ispita svakako stavlja u nepovoljan položaj kandidate na javnim konkursima koji ranije nisu ni imali priliku da isti polažu, što argumente kojima to odgovorna strana umanjuje svakako čini bespredmetnim. Dakle, navodi Željeznica Federacije Bosne i Hercegovine da će kandidatu koji nema položen ispit po Pravilniku 646, a zasnjuje radni odnos tada omogućiti polaganje pomenutog ispita, ostavljaju prostor za sumnje da takav kandidat ne bi ni imao jednaku priliku ukoliko bi se potencijalno na isti javni konkurs prijavio kandidat koji već ispunjava i taj uslov.

Ombudsmeni podsjećaju da su već izdali Preporuku Željeznicama Republike Srpske po sličnom osnovu, te je iz svega evidentno da je u cijeloj državi onemogućeno stručno osposobljavanje za samostalan rad i polaganja stručnog ispita za rad u željezničkom saobraćaju. Sublimirajući situaciju po ovom pitanju u oba entiteta Bosne i Hercegovine, jasno je da se javlja sličan problem i da se isti negativno odražava na potencijalne kandidate prilikom konkursa kod oba javna preduzeća.

Ombudsmeni su svjesni teške ekonomske situacije u državi, a koja se negativno odražava na sve aspekte društva pa i na željeznički saobraćaj, te da rješavanje pomenutog problema iziskuje izdavanje određenih finansijskih sredstava, ali ne nalaze opravdanje za ovakvu situaciju. Ostavljanje naknadnih mogućnosti podriiva povjerenje građana u jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava, od kojih je svakako jedno od temeljnih prava - pravo na rad. Ombudsmeni ukazuju na važnost izjednačavanje prakse u Bosni i Hercegovine, a sve sa ciljem izgradnje povjerenja u javne organe i promocije vladavine prava na putu ka uspostavljanju pravednijeg društva zasnovanom na načelu jednakosti

Podnosilac žalbe – *Transparency International BiH* – se poziva na nezakonito postupanje u smislu povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, kao i međunarodnih instrumenata i standarda koji se u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine neposredno primjenjuju na teritoriji Bosne i Hercegovini, ali i povrede Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine moraju da naglase da je obaveza senzibiliteta Željeznica Federacije Bosne i Hercegovine prema zaštiti ljudskih prava radnika i svih drugih građana Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine daleko veća iz razloga što se radi o privrednom društvu, odnosno javnom preduzeću koje raspolaže monopolom na željeznički saobraćaj na teritoriju entiteta Federacija Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da je neophodno preispitati i potencijalno izmijeniti pravne propise koji se tiču stručno osposobljavanje za samostalan rad i polaganja stručnog ispita za rad u željenici na način da se praksa u ovoj profesiji uskladi sa onim u drugim profesijama kada se govori o polaganju stručnog ispita.

Konačni zaključak i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine jeste da je privredno društvo, odnosno Javno preduzeće Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine povrijedilo odredbe člana 1 Protokola br. 12 uz Evropsku konvenciju, člana II/4 Ustava Bosne i Hercegovine, te član 2 Zakona o zabrani diskriminacije. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine upućuju sljedeću

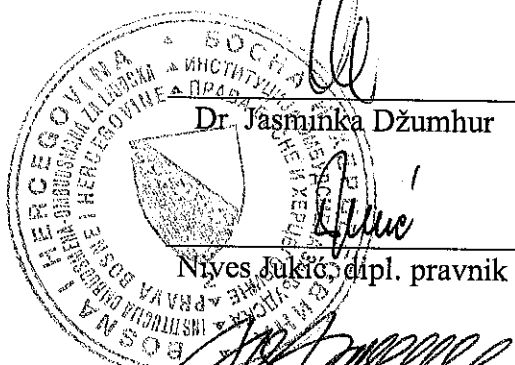
PREPORUKU

Ministarstvu prometa i komunikacija Federacije BiH i Željeznicama FBiH d.o.o. Sarajevo

1. Da Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH preispita odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja 646.
2. Da Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo usklade svoje postupanje sa nalazima iz ove Preporuke i otklone diskriminatoran tretman pojedinih kategorija lica.
3. Da u roku od 30 dana Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH i Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.

Ova se Preporuka u skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavlja i podnosiocu žalbe, te se može koristiti kao dokaz u sudskim ili drugim postupcima pokrenutim po ovoj stvari

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine:

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić, dipl. pravnik

Dr. Nevenko Vranješ

Dostavljeno:

1x Ministarstvu prometa i komunikacija FBiH

1x Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo

1x u spis

